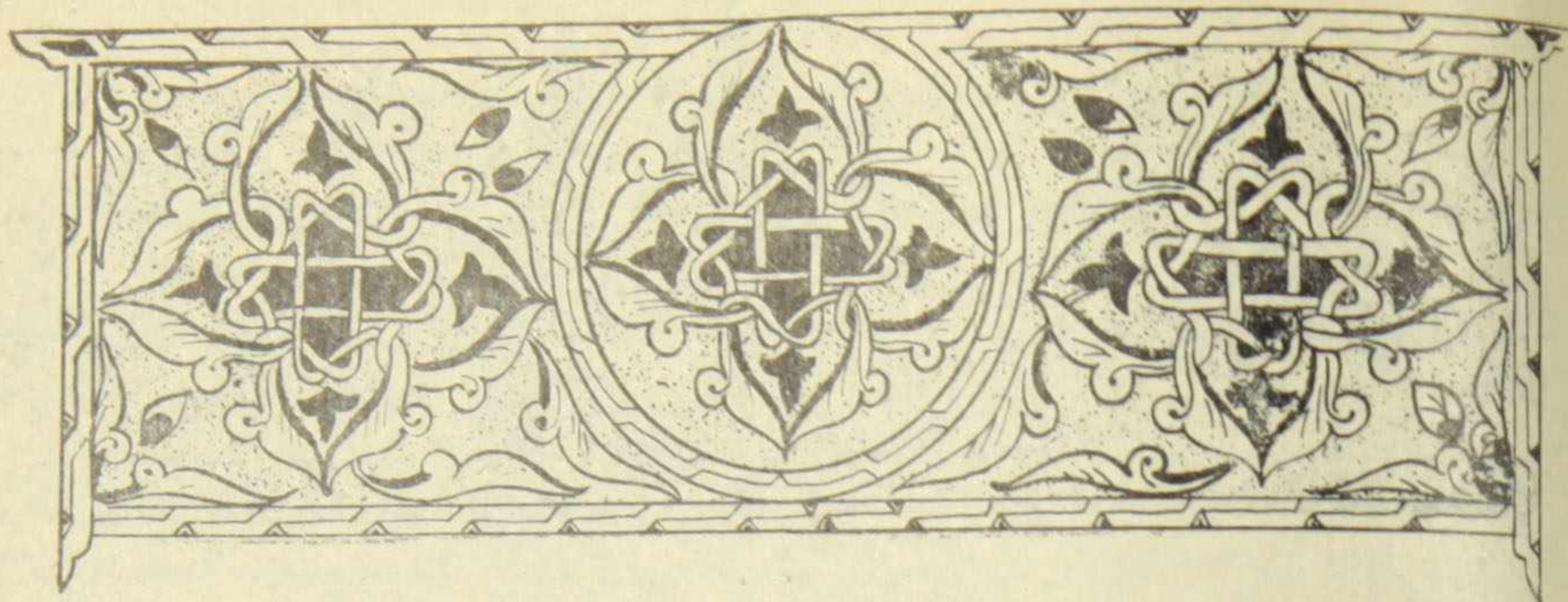

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՐԱՊԵՏԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՊԱՏՎԱՎՈՐ ԱՆԴԱՄ

Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի նախագահության անունից վերջերս Մայր Աթոռը պաշտոնական գրություն ստացավ, որտեղ հայտնվում էր այն մասին, որ Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի նախագահության նիստերից մեկի որոշմամբ Նորին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ընտրվել է Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի պատվավոր անդամ: Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի արտասահմանյան անդամ է ընտրվել նաև Կյուլպենկյան Հաստատության (Լիսաբոն) վարչության անդամ և նույն Հաստատության հայկական բաժնի վարիչ պրն. Ռոբերտ Կյուլպենկյանը:

Սույն թվականի հուլիսի 21-ին, երեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը, ուղեկցությամբ Մայր Աթոռի դիվանապետ գերաշնորհ Տ. Ներսես արքեպս. Պոզապալյանի, մեկնեց Երևան՝ Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ակադեմիա:

Գիտությունների ակադեմիայի նախագահության նիստերի սրահը լեփլեցուն էր: Այնտեղ էին գիտությունների ակադեմիայի նախագահ Վիկտոր Համբարձումյանը, գիտությունների ակադեմիայի իսկական և թղթակից անդամները և պաշտոնական այլ անձինք:

Նախագահության սեղանի շուրջ, գիտությունների ակադեմիայի նախագահի աջ և ահյակ կողմերում էին նստած Հայոց Հայրապետը և մեծարգո Ռոբերտ Կյուլպենկյանը, որին նույնպես այդ օրը պիտի հանձնվեր ակադեմիայի վկայական, սակայն արտասահմանյան անդամի: Ռոբերտ Կյուլպենկյանը իսկական անդամ է նաև Պորտուգալիայի պատմության ակադեմիայի:

Հանդիսավոր արարողության սկզբին բացման խոսքով հանդես եկավ գիտությունների ակադեմիայի նախագահ Վիկտոր Համբարձումյանը:

Ակադեմիայի նորընտիր անդամներին ներկայացնելու համար խոսքը տրվեց ակադեմիայի ակադեմիկոս-քարտուղար Վլադիմիր Բարխուդարյանին, որը հակիրճ կերպով բնութագրեց գիտությունների ակադեմիայի երկու նորընտիր անդամներին և ընթերցեց ակադեմիայի նախագահության որոշումը այդ մասին:

Որոշման հրապարակումից հետո ողջունի և շնորհավորանքի խոսքերով հանդես եկան ակադեմիկոսներ Մկրտիչ Ներսիսյանը, վաչե Նալբանդյանը, Լևոն Հախվերդյանը, Գևորգ Ղարիբջանյանը, Գևորգ Բրուտյանը և ուրիշներ, որոնք վեր հանեցին Վեհափառ Հայրապետի գործունեության պատմական, գիտական, գրական, մանկավարժական, փիլիսոփայական կողմերը՝ բարձր գնահատելով նրա բազմամյա վաստակը:

Այնուհետև շնորհակալության և օրհնության խոսքով հանդես եկավ Ամենայն Հայոց Տ. Տ. Վազգեն Ա Կաթողիկոսը:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԸՆՈՐՀԱԿԱԼԱԿԱՆ ԽՈՍՔԸ

Մեծահարգ տիար պրեզիդենտ, հարգարժան տիարք ակադեմիկոսներ, որ հավաքվել եք այսօր այստեղ, այս կամարների ներքո՝ հանդիսավորապես հանձնելու ինձ Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի պատվավոր անդամի կոչումը: Ես խորազգաց շնորհակալություն եմ հայտնում և նույնիսկ նկատում եմ ինձ անարժան, որովհետև ես գիտնական չեմ անշուշտ, սակայն ընդունում եմ այս իբրև բարոյական արտահայտություն Ձեր կողմից՝ ուղղված Հայոց Հայրապետին:

Նախ պետք է խոր համոզումով ընդգծեմ, թե ես չափազանց բարձր եմ գնահատում ընդհանրապես ակադեմիան իբրև գիտական հաստատություն: Աշխարհի բոլոր առաջադեմ ազգերը, երկրները ունեն այդպիսի հաստատություններ, և դա բնորոշում է տվյալ ժողովրդի գիտական, իմացական և մշակութային մակարդակի աստիճանը: Ես երջանիկ եմ իբրև հայ ժողովրդի գավակ, որ նաև մեր ազգը ունեցավ և ունի այդպիսի հաստատություն գիտությունների ակադեմիա անունով:

Ինչպես հայտնի է, ակադեմիաները պատմականորեն ծնունդ առան Արևմտյան Եվրոպայում 16-րդ դարից հետո: Կարծեմ 16-րդ դարում առաջին անգամ Ֆրանսիայում հիմնվեց «Կոլեժ դը Ֆրանսը», որ ակադեմիա անունը չէր կրում, բայց մի տեսակ նախակարապետն էր հետագայում ծնունդ առնող ակադեմիաների: Բայց 17-րդ դարի սկզբին է, որ Ֆրանսիայում առաջին անգամ ստեղծվեց ակադեմիա անունով մի հաստատություն: Հետագա տասնամյակներին հաջորդեցին Անգլիայի, գերմանական երկրների, հատկապես Պրուսիայի, Իտալիայի, Ռուսաստանի ակադեմիաները: Եվ հետաքրքրական է հիշել այստեղ Պրուսիայի կայսր Ֆրեդերիկ Բ-ի գաղափարը՝ ստեղծելու համաշխարհային մի ակադեմիա, «Ակադեմի ունիվերսալ», որ հումանիստական մի մեծ գաղափար է եղել: Ֆրադարեկ Բ-ն կյանքի կոչեց այդ գաղափարը և հրավիրեց տարբեր ազգերի գիտնականներ, հատկապես ֆրանսիացիներ: Հետաքրքրական է հիշել, որ հակառակ գերմանացիների և ֆրանսիացիների մեջ այդ ժամանակներում քաղաքական ոչ բարեկամական հարաբերություններին, նա ակադեմիայի նախագահ էր ընտրել մի ֆրանսիացու, և ակադեմիայի անդամների մեծ մասը ֆրանսիացի գիտնականներ էին: Հետաքրքրական է նաև, որ Ֆրեդերիկ Բ-ն հրավիրել էր նաև Ռուսաստանի Եկատերինա կայսրուհուն իբրև ակադեմիկոս, որը երևի պատմության մեջ առաջին կին ակադեմիկոսն է հանդեսացել: Մի քանի տասնամյակ կարծեմ գոյատևել է այդ ակադեմիան, հետո, սակայն, ցրվել է, հավանաբար Ֆրեդերիկ Բ-ի մահից հետո:

Ակադեմիաները մեր օրերին բոլոր քաղաքակիրթ ազգերին պատիվ բերող հաստատություններ են: Ակադեմիան ես պատկերացնում և գնահատում

եմ իբրև պատկավորումը տվյալ ժողովրդի գիտական և մշակութային արժեքների: Երևի եթե մենք, իբրև ազգություն, այնքան դժբախտ ճակատագիր ունեցած չլինեինք 16-րդ և 17-րդ դարերում, հավանաբար մեր ժողովուրդն էլ պիտի դասվեր այն երկրների շարքին, որոնք ակադեմիաներ ստեղծեցին: Մի ժողովուրդ, որ ավելի հին ժամանակներին տվել է գիտնականներ, ինչպես՝ Անանիա Շիրակացին, Մխիթար Հերացին և ուրիշներ, չէր կարող, իմ կարծիքով, անտարբեր մնալ և չունենալ իր ակադեմիան այդ ժամանակներում: Բայց մեր ողբալի ճակատագիրը այնպիսին է եղել օտար բռնակալ պետությունների լծի տակ, որ մեր ժողովուրդը հազիվ կարողացել է շունչ քաշել: Եվ ահա մեր ժամանակներում է, որ հայ ժողովուրդը հնարավորություն ունեցավ ստեղծելու իր ակադեմիան:

Ես մոտիկից ծանոթ եմ ռումինական ակադեմիայի պատմությանը: Իբրև ուսանող մեզ արտոնվում էր հերթական կերպով ներկա լինել Բուխարեստի ակադեմիայի կարևոր նիստերին՝ անշուշտ որպես պարզ ունկնդիրներ: Դահլիճի վերևում մի բալկոն կար, և ես մի քանի անգամ ներկա եմ եղել գիտական հատուկ զեկուցումների: Այդ օրերին ես միշտ երազեմ եմ, որ մեր ժողովուրդն էլ ունենա իր ակադեմիան: Իմ խոսքը վերաբերում է 1932—1936 թվականներին, երբ ես ուսանող էի Բուխարեստի համալսարանում:

Ռումինական ակադեմիան, որ մոտ հարյուր տարվա պատմություն ունի, ժամանակ առ ժամանակ իր կանոնադրությունը փոխում էր՝ նայած տվյալ ժամանակի ռումին ժողովրդի գիտական, ընկերային և մշակութային իրադրությանն ու ձգտումներին, նոր բացվող հորիզոնների առջև: Ես այս մտքով էլ մոտենում եմ մեր պարագային և կարծում եմ, որ մեր օրերի այս փոթորկալի շրջանում, երբ ակադեմիայի շուրջ տարակարծություններ կան կամ կարծիքների տարբերություններ, այս իրավիճակը պետք է փոխանցման շրջան նկատել, մինչև որ կայունանա հայ ժողովրդի նորօրյա ազգային, ընկերային գիտակցությունը վերջնականապես, իր անկախ հանրապետության պայմաններում, և ակադեմիան նոր առաքելության կոչվի, որպեսզի քարացած հիմնարկություն չմնա, այլ լինի մշտանորոգ և մշտապես զարգացման աղբյուր հանդիսացող մի կանառ մեր ժողովրդի գիտական և մշակութային զարգացման ճանապարհին:

Այս մաղթանքով է, որ ես ողջունում եմ Զեզ, մեծահարգ տիար պրեզիդենտ, նաև ձեզ, շատ հարգելի ակադեմիկոսներ՝ մաղթելով ձեզ ուժ, եռանդ և աստվածային լիառատ շնորհներ, որպեսզի ձեր ազգանվեր, հայրենանվեր բարձր առաքելությունը շարունակեք նորանոր նվաճումներով: Ես հավատում եմ, հակառակ այսօրվա անորոշ պայմաններին, որ մեր ժողովրդին վերապահված է մեծ ապագա: Եվ շատ ժամանակ չի անցնի երևի, երբ 21-րդ դարում մենք կունենանք նոր Վիկտոր Համբարձումյաններ, նոր Եղիշե Չարենցներ, նոր Հովհաննես Շիրազներ, նոր Արամ Խաչատրյաններ, նոր Սարյաններ և նոր Թամանյաններ:

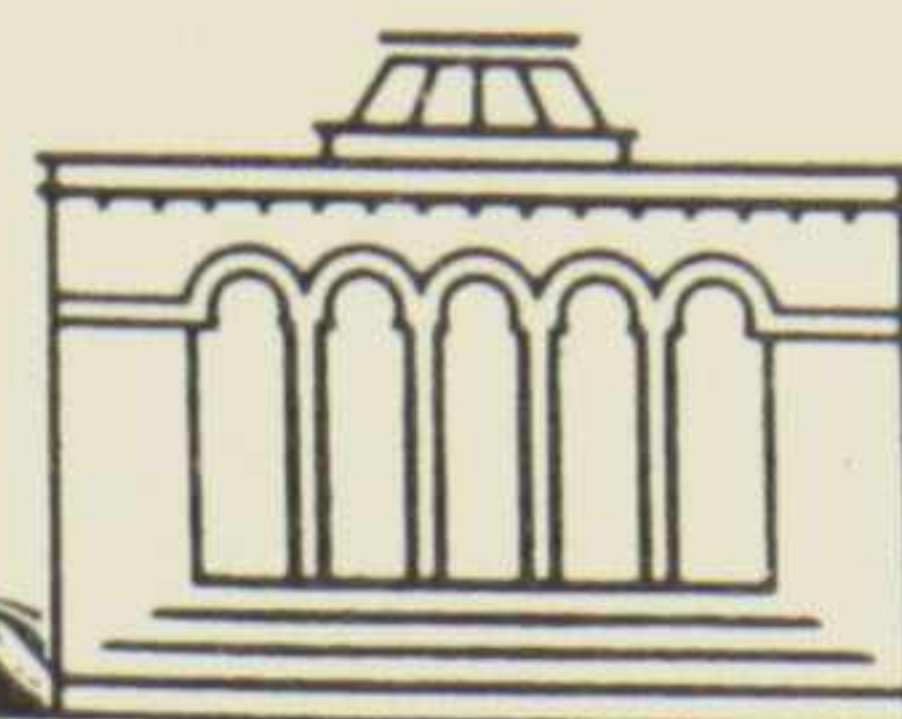
Այս հավատքով է, որ ես ուզում եմ վերջացնել իմ խոսքը՝ կրկին անգամ Աստուծո օրհնությունը բերելով ձեզ բոլորիդ:

Այնուհետև իր գոհունակության և շնորհակալության խոսքն է ասում Ռոբերտ Կյուլպենկյանը, որը ի միջի այլոց նշում է,

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

ԴԻՊԼՈՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

Հայաստանի շխտությունների ակադեմիայի
կանոնադրության հիման վրա

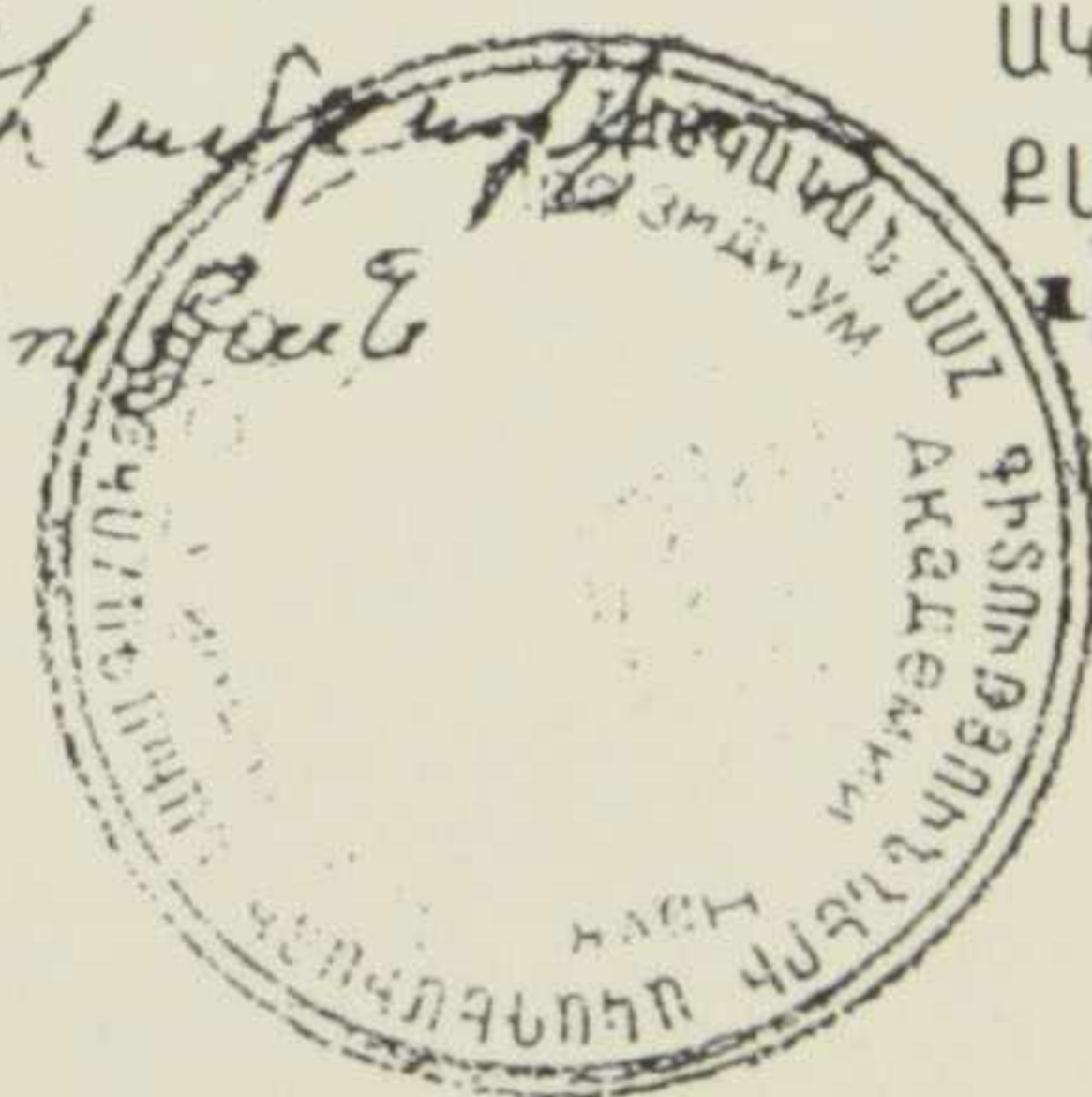
ԸՆՏՐԵԼ Է

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս
Տ.Տ. Վապգեն Ա-ին
Հայաստանի գիտությունների
ակադեմիայի
պապյմավոր
անդամ

„30“ ապրիլի 1991 թ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ
ՊՐԵԶԻԴԵՆՏ
Վ. Համբարձումյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ
ԲԱՐՏՈՒՂԱՐ
Վ. Բաբինյան

№ 11

«Վեհափառ Տեր, մեծարգո պարոն նախագահ և հարգելի հայրենակիցներ,

Ինձ համար մեծ պատիվ և հաճույք է, որ այսօր գտնվում եմ ձեր մեջ՝ Հայաստանի Հանրապետության գիտությունների ակադեմիայի արտասահմանյան անդամ ընտրվելու առիթով, մի կոչում, որ ինձ շնորհել է ձեր բարձր գիտական կանադը՝ ի գնահատումն 15-րդ, 16-րդ և 17-րդ դարերի հայ-պորտուգալական հարաբերությունների և ի մասնավորի հայ առևտրի ընդհանուր պատմությանը նվիրված հետազոտությունների բնագավառում իմ բերած համեստ մասնակցության: Ապրելով պորտուգալական հողի վրա, առիթ եմ ունեցել հետզհետե ծանոթանալու, որ ժամանակի ընթացքում այդ աշխարհամասում, որը աշխարհագրական առումով գտնվում է Հայաստանի հակառակ կողմը, բայց նույն 40-րդ դուգահեռական գծի տակ, Պորտուգալիան չի դադարել առևտրական, կրոնական կամ քաղաքական կապեր մշակել Հայաստանի և հայերի հետ: Ահա այս հանգամանքները ինձ անձնապես մղեցին երեք տասնամյակներից ի վեր կատարելու մի շարք հետազոտություններ, որոնք ապացուցում են զանազան ապարեզներում Հայաստանի և Պորտուգալիայի միջև գոյություն ունեցող բազմաբնույթ կապերը: Եթե պորտուգալացիները եղել են մեծ ծովագնացներ դեռևս 15-րդ դարի վերջից և ճանապարհորդել են ծովերով մինչև Հնդկաստան, Չինաստան, Բրազիլիա, հայերը նույնպես, իրենց հերթին, ամեն ժամանակ և հատկապես միջին դարերում եղել են մեծ ճանապարհորդներ և ճանապարհորդել աշխարհով մեկ:

Հայերն ու պորտուգալացիները, քրիստոնեական նույն ակոսի մեջ թրրված, չէին կարող իրար չհանդիպել Հնդկաստանի ճանապարհին»:

Այնուհետև իր խոսքի ավարտին պրն. Ռոբերտ Կյուլպենկյանը, շնորհակալություն հայտնելով իրեն ընձեռված այս բարձր հնարավորության համար, ասաց.

«Վեհափառ Տեր, պարոն նախագահ, պարոնայք հարգամեծար պրոֆեսորներ Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի, թույլ տվեք արտահայտել իմ ամենասանկեղծ շնորհակալությունը Ձերմ ընդունելության համար, որով պատվեցիք մեզ: Թույլ տվեք նաև շնորհակալություն հայտնել, որ ինձ ընտրեցիք ձեր բարձր և ազնվական կանադի անդամ, շնորհակալություն հայտնել Հայաստանի կառավարությանն ու ակադեմիայի պաշտոնեականը, որոնք մեծ ուշադրությամբ ու հոգատարությամբ կազմակերպեցին մեր կեցությունը Հայաստանում: Այս այցելությունը ես նկատում եմ որպես մի ուխտագնացություն դեպի մեր բազմադարյան պատմության խորքը: Վերադառնում եմ Պորտուգալիա՝ վստահեցնելով ձեզ, որ այսուհետև ևս ջանք պիտի չխնայեմ՝ իմ գիտական ուսումնասիրություններով հարստացնելու հայ-պորտուգալական հարաբերությունների պատմությունը և դրանով էլ նպաստելու հայ և պորտուգալացի ժողովուրդների բարեկամության ամրապնդմանը»:

Նիստի ավարտից հետո Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը և Ռոբերտ Կյուլպենկյանը ընդունում են անկեղծ և սրտալի շնորհավորանքներ:

Ապա Նորին Սուրբ Օծությունը, ողեկցությամբ Տ. Ներսես արքեպիսկոպոս Պոզապալյանի, գոհունակ սրտով վերադառնում է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին:

ՎՈԼՈՂՅԱ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ